

נשיא ומייסד
הרב שאול ישראלי זצ"ל

מופק בסיוע של:
הסתדרות הציונית העולמית
המחלקה לשירותים רוחניים בתפוצות

חמדת ימים HEMDAT YAMIM

פרשת השבוע כי תצא תשע"ט

כַּמְנִי, תָּמִים! (ח"ב)

עוד על מופתים, תמימות ואחדות

הרב יוסף כרמל, ראש כולל 'ארץ חמדה'

בדברינו לפרשת שופטים הערנו על הקשר הניגודי, בין הפרשיה העוסקת באיסור לדרוש אל המתים, בכל דרך שהיא, או לעסוק בכישוף מכל סוג, ומסתיימת בציווי "תָּמִים תִּהְיֶה עִם יְקִנֹּק אֱלֹהֶיךָ: ס" (דברים פרק י"ח ט-יג), לבין פרשית הנביא הסמוכה לה, הפותחת בפסוקים: "כִּי הַגּוֹיִם הָאֵלֶּה אֲשֶׁר אָתָּה יוֹרֵשׁ אוֹתָם אֵל מַעֲנֵנִים וְאֵל קְסָמִים יִשְׁמְעוּ וְאָתָּה לֹא כֵן נָתַן לְךָ יְקִנֹּק אֱלֹהֶיךָ" ואח"כ: "נְבִיא מְקַרְבֶּךָ מֵאֶחָיִךְ כַּמְנִי יָקִים לְךָ יְקִנֹּק אֱלֹהֶיךָ אֲלֵיו תִּשְׁמָעוּן: ... ס" (שם, שם יד-כב).

מול המאגיה השחורה מוצבת דמותו הטהורה, יסוד האמונה – משה רבנו, שהאמונה לדורות שהשריש בעם ישראל מבוססת על שמיעת דבר ד': "וַיֹּאמֶר יְקִנֹּק אֵל מֹשֶׁה הִנֵּה אֲנֹכִי בֹא אֵלֶיךָ בַּעֲבַר הָעֵצִים בְּעִבּוֹר יִשְׁמַע הָעָם בְּדַבְרֵי עַמְךָ וְגַם כִּךָ יֵאָמְרוּ לְעוֹלָם" (שמות י"ט ט) (עיינו גם רמב"ם הלכות יסודי התורה פ"ח ה"א: "ומנן שמעמד הר סיני לבדו היא הראיה לנבואתו שהיא אמת שאין בו דופי שנאמר הנה אנכי בא אליך בעב הענן בעבור ישמע העם בדברי עמך וגם כך יאמינו לעולם").

לכן, אין זה פלא, כפי שהערנו בשבוע שעבר, כי המילה המנחה של פרשיה זו היא **דבר**. לעומת זאת, הפרשיה הנוספת העוסקת בנביא (המופיעה בספר דברים י"ג ב-ו), עוסקת אומנם בנביא, אבל נביא זה מוכיח את אמיתות דבריו באמצעות אותות ומופתים (המילה המנחה בפרשיה זו היא **"אות ומופת"**).

פעמים רבות קשה מאוד להבחין בין כישוף לאות ומופת. כך מגדיר את הדברים הרמב"ם (שם): "שהמאמין על פי האותות יש לבדו דופי שאפשר שיעשה האות בלט וכשוף", המרחק יכול להיות כחוט השערה ומי יכול להבטיח כי ימצא את ההבדלים. כשמשה רבנו נשלח לעשות אותות ומופתים התורה מגדירה זאת כך: "כִּי יִדְבַר אֲלֵיכֶם פְּרֹעָה לֵאמֹר תִּנּוּ לָכֶם מוֹפֵת וְאֶמְרָתְךָ אֵל אֲהַרֹן קַח אֶת מִטְּדָה וְהִשְׁלַךְ לִפְנֵי פְרֹעָה יְהִי לְתִנּוּן" (שמות ז' ט), וכבר דייקו חכמים לָכֶם ולא לו.

פרעה לא התרשם כלל וכלל מן המופת שהרי גם מכשפיו ביצעו את אותם "קונצסים". כך מסכמם הכתוב: "וַיִּקְרָא גַם פְּרֹעָה לְחַכְמֵי וְלַמְכַשְׁפִּים וַיַּעֲשׂוּ גַם הֵם חַרְטֻמֵי מִצְרַיִם בְּלִהְטִיהֶם כֵּן" (שם יא).

חרטומים ולהטוטנים הופיעו פעמים רבות (רבות מידי!) בדברי ימי עמנו. רובם הגדול (הגדול מידי!) היו קשורים לעניינים שבטומאה, מסוגים רבים. לכן, חובה עלינו להזהיר ולחזור ולהזהיר, כמו שלמדנו מתורת משה, כי יש להתרחק כמה שיותר מדרך זו. הדרך היחידה המומלצת היא, דרך התמימות – אמונה תמימה בבורא עולם ששלח לנו תורה תמימה משיבת נפש. תורה שניתן להשיגה רק בחיים של טהרה, שמביאה לידי קדושה. "תָּמִים תִּהְיֶה עִם יְקִנֹּק אֱלֹהֶיךָ". כך לימדנו מו"ר מרן הגר"ש ישראלי זצ"ל - אין לנו חלק בנסתרות.

כך מסיים משה רבנו את ספרו: "הַנְּסֻתָּה לִיקְנֹק אֱלֹהֵינוּ וְהַנְּגִלָת לָנוּ וְלַבְּנֵינוּ עַד עוֹלָם לַעֲשׂוֹת אֶת כָּל דְּבָרֵי הַתּוֹרָה הַזֹּאת" (דברים כ"ט כח).

דווקא בשבוע של בחירות, נזכיר את דבריו של החכם מכל אדם: "כָּבֹד אֱלֹהִים הִסְתֵּר דָּבָר וַיְכַבֵּד מַלְאָכָיִם חָקֵר דָּבָר: שְׁמַיִם לְרוּם וְאָרֶץ לְעַמֶּק וְלֵב מַלְאָכָיִם אֵין חָקֵר" (משלי כ"ה ב-ג) ונזכור כי: "פְּלִגֵי מַיִם לֵב מִלֶּךָ בְּיַד יְקִנֹּק עַל כָּל אֲשֶׁר יַחְפֹּץ יִטְנוּ" (שם כ"א א).

תפקידנו הוא להתאחד, שהרי כבר לימדנו הנביא הושע: "חֲבוּר עֲצָבִים אֶפְרַיִם הִנֵּחַ לִי" (ד' יז) ופירש רש"י (שם י"ב): "לפי מדרש אגדה, גדול השלום אפילו ישראל עבדו ע"י ושלום ביניהם אין השטן מקטרג ביניהם", אבל "ושנואה המחלוקת שנאמר: "חָלַק לָכֶם עֵתָה יְאֻשְׁמוּ" (שם), ח"ו יש פתחון פה לשטן לקטרג".

נאחל לכל עם ישראל הצלחה בבחירות ובעיקר למפלגות שירבו בינינו אהבה ורעות.

לעיין ר' אליהו כרמל ז"ל נלביע ח' באייר תשע"ט	לעיין הרב ישראל רוזן זצ"ל נלביע י"ג בחשוון תשע"ח	לעיין ר' מאיר ז"ל בן יחזקאל שרגא ברכפלד	לעיין מרת שרה ונגרובסקי ע"ה בת ר' משה זאב נלביע י' בתמוז תשע"ד	לעיין הרב אשר וסרטיל ז"ל נלביע ט' בכסלו תשס"ט
לעיין הרב שלמה מרזל זצ"ל חבר הנהלת 'ארץ חמדה' נלביע י' באייר תשע"א	לעיין הרב ראובן אברמן זצ"ל חבר הנהלת 'ארץ חמדה' נלביע ט' בתשרי תשע"ו	לעיין דוד צבי טרנסקי ז"ל בנם של יצחק ונעמי הי"ו נלביע כ"ח באייר	לעיין גבי אסתר שמש ע"ה נלביע כ"ב באב תשע"ז	לעיין מר שמואל שמש ז"ל חבר הנהלת 'ארץ חמדה' נלביע י"ז בסיוון תשע"ד

לעיין אברהם קליין ז"ל, נלביע בל"ג בעומר תשע"ט
לעיין הנופלים במערכה על הגנת המולדת הי"ד

Eretz Hemdah
2 Bruriya St. POB 8178 Jerusalem 91080
Tel: 972-2-5371485 Fax: 972-2-5379626

ארץ חמדה, ע"ר
רח' ברוריה 2 ת.ד. 8178 ירושלים 91080
טל' 02-5371485 פקס: 02-5379626

www.erezhemdah.org info@erezhemdah.org

ניתן לקרוא את הדברים גם באתר האינטרנט

הלכה פסוקה

תקצירים מתוך פסקי דין - רשת בתי הדין 'ארץ חמדה גזית'

עורך: הרב הדיין עקיבא כהנא, חוקר במכון משפט והלכה בישראל.

איחור בתשלום לקבלן מצדיק איחור במסירת הדירה

'ארץ חמדה גזית' בית שמש / כ"ח באייר תשע"ט / תיק 79016

דיינים: הרב אליעזר שנקלובסקי, הרב ניר ורגון, הרב דניאל רוזנפלד

המקרה בקצרה:

זוג רכש דירה 'על הנייר' מחברה, הזוג שילם שני תשלומים, וכשהגיע מועדו של התשלום השלישי (14%) הוא איחר בכשנה וחצי בתשלום. לאחר שנה וחצי שילם כ-50% מערך הדירה. בשנת 2017 הזוג ניסה לבדוק אפשרות למכירת דירתם, אך דבר זה לא צלח. בזמן הדיון הדירה נמסרה לזוג אף שמועד המסירה כבר עבר. התובעים מבקשים: א. פיצוי על איחור במסירת הדירה - 72 אלף ₪, ועוד 10% מערך הדירה שנקבע כפיצוי על הפרה יסודית. בנוסף, דרשו התובעים שבית הדין יקבע כי הסכמתם בחוזה לתוספת של יחידות דיוור היא סעיף מקפח בחוזה אחיד. לטענת הנתבעת היא לא חייבת לשלם עבור האיחור במסירה, משום שתנאי למסירה בזמן היה עמידה בלוח התשלומים, מה שלא נעשה על ידי התובעים.

פסק הדין בקצרה:

התביעה לפיצוי נדחית, ונקבע מועד מסירה מחייב לדירה, במידה והנתבעת תאחר במסירת הדירה התובעים יהיו זכאים לפיצוי. התביעה לביטול ההסכמה לתוספת קומות - מתקבלת.

נימוקים בקצרה:

א. האם איחור בתשלום פוטר מפיצוי על איחור במסירה

מהחוזה עולה שאיחור בתשלום אחד מהתשלומים גורר אחריו פטור מפיצוי על איחור במסירה, לכן תאריך המסירה נדחה בשנה וחצי כזמן האיחור בתשלום לחברה הנתבעת.

ב. האם ניתן לדרוש העברה לחשבון נאמנות של כספים לפני התקדמות בבנייה?

חוק המכר (דירות) קובע שאסור למוכר לקבל יותר מ-7% מערך הדירה מבלי שעשה פעולות להבטחת הכסף, כמו רישום הערת אזהרה או ערבות בנקאית, במקרה דנן הדברים לא נעשו, אולם התביעה היתה שהתובעים יעבירו את הכסף לחשבון נאמנות. במצב זה עולות כמה שאלות:

תוקפו של חוק המכר (דירות) – חוק המכר הינו בעל תוקף לפי ההלכה משום דינא דמלכותא דינא, ומשום שהם חוקים לטובת בני המדינה, ואילו באו לידינו גם אנחנו היינו מתקנים אותם (חתם סופר ה, מד והרב אלישיב בפד"ר ו עמ' 382 לגבי טאבו) וכ"כ בשו"ת אגרות משה (ב, סב) שאדם שחותם סתם, חותם על דעת חוקי המלכות, וצריך להתנות במפורש על מנת לסטות מהם. בחוק המכר נקבע שאין להתנות עליו ולהפחית את הקנסות שבו, ובית הדין סבור (כדברי העטרת דבורה חלק ב עמ' 946-945) שקביעה זו תקפה גם לפי ההלכה, ולכן לא ניתן להתנות ולשנות מחוק זה.

פרשנות חוק המכר (דירות) – אולם, בית הדין קבע כי לפי לשון החוק האיסור חל על העברת הכספים למוכר ולא לחשבון נאמנות. בית הדין התכתב עם הממונה במשרד השיכון על חוק המכר, שכתב שלדעתו אין להעביר כספים לחשבון נאמנות במקרה כזה, אמנם דעת קודמו חלוקה עליו. בית הדין הבהיר שאינו מחויב לפרשנות של הממונה, ובמקרה של ספק ידה של הנתבעת על העליונה, משום המוציא מחבירו עליו הראייה, וכן בספק בתקנה מעמידים על דין תורה. בכל מקרה אין בכך הצדקה לאיחור בתשלום לאחר שהתקיימו התנאים לפי חוק המכר.

ג. תוקפה של ההסכמה לתוספות יח"ד לאור חוק החוזים האחידים

בית הדין קבע שחוק החוזים האחידים תקף לפי ההלכה. זאת, למרות שההלכה הפסוקה היא שאדם החתום על חוזה לא יכול לומר שלא הביין על מה הוא חתום (שו"ע מה, ג, וסא, יג) למעט מקרים דלהלן:

א. אם מופיע בחוזה סעיף לא צפוי (כנסת הגדולה חו"מ קמו, והגרז"ן בתחומין ד, 342 והלאה).

ב. בשטר שנוסח על ידי צד אחד (שו"ת מהרי"א ענין מט ופד"ר ירושלים ב, רכה).

יש לציין כי לא כל הגבלת התנגדות של רוכשים היא לא סבירה, אבל במקרה זה שבו הנתבעת החתימה את התובעים על כך שאין להם רשות להתנגד לשום דבר שיעשה במתחם, מדובר בתנאי מקפח, ולכן הוא בטל.

למעבר לפסק הדין

<p>לע"נ שלמה דוד בן זלמן ושרה אבנית ז"ל נלבי"ע סיון תשע"ט</p>	<p>לע"נ רבי יעקב ז"ל בן אברהם ועיישה וחנה בת יעיש ושמחה סבג</p>	<p>לע"נ חיים משה בן קוקה יהודית כהן ז"ל נלבי"ע ז' בתשרי תשע"ה</p>	<p>לע"נ סוזי בת עליזה כהן ז"ל נלבי"ע כ"ד בחשוון תשע"ח</p>
	<p>לע"נ גב' לורין הופמן ז"ל לע"נ הנופלים במערכה על הגנת המולדת הי"ד</p>	<p>לע"נ נורמן רוסק נלבי"ע בכ"ב באב לע"נ הנופלים במערכה על הגנת המולדת הי"ד</p>	

Mexico City, Mexico

מקסיקו סיטי, מקסיקו

אייר ה'תשנ"ז

בת ישראלית מנכרי ונישואיה לכהן

שאלה

בא אלי אחד מחשובי הקהל להזמיני למסיבת "תנאים" של נכדו וארוסתו. המסיבה תערך בעוד כשבוע ברוב עם ובפאר לפי כבוד המשפחה. כבר נשלחו הזמנות בכתב לאירוע. הוא גם לקבל את ברכתי ולבקשני לקבל את בני הזוג לצורך רישומם לנישואין. תוך כדי בירור יחסי הצדדים במסגרת הרישום לנישואין התברר לי כי החתן הכהן מבקש לשאת את כלתו שאמה יהודיה אבל אביה אינו יהודי, כנראה. קשה לתאר את צער ההורים והסב ברגע שהתברר להם המצב ההלכתי. נסתי לדבר על ליבם לבטל את השידוך כדי להקים את ביתם על פי ההלכה לכתחילה. לשברון הלב של ההורים מצטרפת מצד אחד תום ליבם של בני הזוג שלא היו מודעים לבעיה ונחישותם שלא לבטל את השידוך שכבר התפרסם ברוב עם עם האירוסין וגם בגלל הקשר הנפשי העמוק שכבר נוצר בין בני הזוג. האם ניתן לראות מצב זה כ"דיעבד" אע"פ שעדיין לא נשאה ולסמוך על הדעות שאם כבר נתארסו ניתן לפסוק לקולא בהסתמך על ספק ספיקא כמבואר בדברי האחרונים. תודה על תשובתכם המהירה כיון שאם אלך למסיבה הרי זו כהתחייבות לחתנם ואם לא אלך יהיה זה בבחינת הכרזה והודעה לציבור כי הם אסורים זה על זה.

תשובה

אמנם יש מגדולי הפוסקים שציידו להקל בנדון כמו זה כשעת דחק גדול כמתואר בשאלה. בעל "הדבר יהושע"¹ סמך במקום "קצת עיגון" על ספק ספיקא - ספק הלכה כרמב"ם וספק אם הכהן אכן כהן הוא. ולכן, במקום שכבר נשתדכו לפני זמן רב, ואם ייפרדו, יש חשש שלא ימצאו זיווג אחר, הקל הלכה למעשה. ויש שניסו לבנות - ע"פ "אבני נזר"² - את הספק ספיקא על הדעה שניתן לצרף את הספק, שמא הלכה כרמב"ם³, כאשר אין ידוע בודאות שהאב אינו יהודי. הרב נחום אליעזר רבינוביץ⁴ הסתמך על "ספק ספיקא" בצירוף סברתו של "חתם סופר"⁵ "הכא שכבר נתקשרה בקישור שידוכין וקנסות וחרמות, וגדולה בושה, הוה כאי אפשר בענין אחר". המקרה המתואר בשאלתך אכן דומה לפסקים הנוכרים לעיל, שהרי האירוסין כבר נתפרסמו, ובני הזוג קשורים זה לזה בקשר נפשי עמוק, ובשעת הדחק ניתן להגדיר מצב זה כבדיעבד. אמנם גם הרב רבינוביץ⁴ לא התיר אלא אם כן יצטרפו לדעתו שני רבנים נוספים, וכן ראוי לנהוג גם במקרה זה⁶. וראוי לעיין גם בתשובתנו שו"ת "במראה הבזק" ח"ב⁷, שם פסק מרן הגר"ש ישראלי לאסור במקרה קרוב, אבל שונה.

¹ חלק אבן העזר (סי' ח).

² חלק אבן העזר (סי' טז).

³ עיין ב"אוצר הפוסקים" (סי' ד ס"ק עא אות יג).

⁴ "ברקאי" (חוברת ה, עמודים 20-23).

⁵ אבן העזר (סי' ח).

⁶ כאשר מדובר בזוג שיש חשש, כי ילכו בדרכים אחרות, דהיינו להינשא בנישואין אזרחיים או פורמליים, משום שלא ישמעו לנו להיפרד, ייתכן שיש מקום לחתן אותם גם כדי להציל אותם מאיסורים חמורים יותר - לשיטות שבנדון דידן האיסור הוא מדרבנן - כגון איסור "לא תהיה קדשה" וביטול מצוות עשה "כי יקח איש אשה" לדעת הרמב"ם, ואיסור נידה וחשש שמא ידחו לגמרי מהיחודות, אם לא נטפל בהם, כעין מה שכתוב ברמב"ם בשו"ת "פאר הדור" (סי' קלו). ועיין ב"אוצר הפוסקים" אבן העזר (סי' יא אות ס ואילך) דיון בשיקולים כעין אלה.

⁷ ב"ביע אומר" (חלק ז אבן העזר, סי' ט) התיר, על סמך המובא בספר חסידים (הוצאת "מקצי נרדמים" סוף סי' תרל) בדבר כהני זמנינו, אבל אי-אפשר לסמוך על היתרו זה, כי שם הנסיבות היו שונות.

תשובה קז.

בשם צוות המשיבים ובברכת התורה,

הרב משה ארנרייך הרב יוסף כרמל
ראשי הכולל

חברי הועדה המייעצת:

הרב זלמן נחמיה גולדברג
הרב נחום אליעזר רבינוביץ
הרב ישראל רוזן

ניתן ליצור קשר עם הכותבים דרך info@eretzhemdah.org

מתפללים לרפואתם השלימה של:

רפאל יצחק בן חנה
מאיר בן דינה ציפורה
נתנאל אילן בן שיינא ציפורה
יוסף (יוסי) בן חנה
שרה בת שלמית
אליעזר יוסף בן חנה ליבא
יפה בת רחל יענטע
נחמה צביה בת שושנה בריינא
חנה שרה בת שושנה הינדה יהודית

ניר רפאל בן רחל ברכה
יצחק אייזיק בן חיה אסתר
יאיר מנחם בן יהודית חנה
רפאל ישי בן צפורה פייגא
רועי משה אלחנן בן ג'ינה דב'ה
דוד חיים בן סרח
מאירה בת אסתר
ליליאן בת פורטונה
רוחמה רחל בת שושנה
בתוך שאר חולי עם ישראל

יהודה בן חיה אסתר
דוד חיים בן רסה Rassa
יוסף בן רחל חלילי
נתנאל בן שרה זהבה
יוסף בן סרח
נעמי בת אסתר
רבקה רינה בת גרונה נתנה
ברכה בת מרים רחל
איילת חן בת שלמית